

**Palvelualojen
ammattiliitto**

Servicefacket

Lausunto

31.05.2022

Asia: VN/5468/2020-TEM-105

Kaupan toimialan tulevaisuusselonteko

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnot lukuun 1. Selonteon tausta, tarkoitus ja laatiminen

PAM on ollut osallisena Marinin hallitusohjelman mukaisen kaupan tulevaisuusselonteon rakentumisessa. PAMin puheenjohtaja Annika Rönni-Sällinen ja edunvalvontajohtaja Jaana Ylitalo ovat olleet jäseninä TEM:n asettamassa tulevaisuusselonteon ohjausryhmässä. Selonteon tarkoituksena on etsiä keinoja kehittää kaupan toimialaa strategisesti ja pitkäjänteisesti. Tulevaisuusselonteon rakentumisprosessissa PAM on tuonut esille kaupan alan tilannetta työntekijän näkökulmasta ja muistuttanut yhdessä tekemisen merkitystä hyvien ja turvallisten työympäristöjen luomisessa. PAM on korostanut selonteossa erityisesti kohtaanto-ongelman ratkaisemista alan työoloja parantamalla, työvoiman rakennemuutokseen reagoimista sekä esimerkiksi riittävien työtuntien tarjoamisen merkitystä osana alan houkuttelevuutta. Lisäksi PAM on pitänyt tärkeänä, että osana selontekoa ratkaistaan digitalisaation aiheuttamia ongelmia työn tekemisen ja työntekijän näkökulmasta sekä lisätään ympäristö- ja ilmastotietoutta koko alalla.

PAMin aikaisemman lausunnon (2020) tulevaisuusselontekoon liittyen voitte lukea täältä https://www.pam.fi/media/1.-materiaalipankki-tiedostot-nakyvat-julkisessa-materiaalipankissa/lausunnot/03lausunnot-2020/lausunto_kaupanselonteko22.5_-002.pdf. Aikaisemmassa lausunnossaan PAM nosti esille erityisesti osaamisen vahvistamisen merkityksen niin poikkeusaikoina kuin valmistauduttaessa tulevaan kehitykseen. PAM näkee tulevaisuusselonteon mahdollisuutena myös kartoittaa, kuinka vapaa-ajan ja työn yhdistäminen olisi kaupan alalla tulevaisuudessa helpompaa. Elämän rytmin muuttuminen ja palveluiden aukioloaikojen laajentuminen vaikuttavat väistämättä myös työntekijöiden työelämän, perhe-elämän ja muun yksityiselämän yhteensovittamiseen. Aukioloaikojen laajentuminen on lisännyt muun muassa

vuorohoitopaikkojen sekä julkisen liikenteen tarvetta. Myös näitä muutoksia olisi PAMin mielestä ollut hyvä käsitellä selonteossa laajemmin.

PAM on pitänyt merkittävänä, että selonteossa olisi käsitelty laajemmin myös kaupan työvoimarakenteen muuttumista esimerkiksi käsittelemällä osa-aikaisten työntekijöiden toimeentulon tasoa. Työsuhdemuodot ovat olleet pitkään muutoksessa kaupan alalla. Kun vuonna 1989 vähittäiskaupan alalla osa-aikatyötä tekevien osuus toimialan palkansaajista oli 28 prosenttia, tällä hetkellä osa-aikaista työtä tekeviä palkansaajien osuus on alalla 44 prosenttia. Kaupan aukiolojen vapautumisen jälkeen esimerkiksi vastentahtoisesti osa-aikaisten myyjien määrä on kasvanut aikaisempaa nopeammin.

Lisäksi PAM katsoo, että selonteossa olisi tullut tarkastella työturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä, sillä uudet toimintatavat vaikuttavat myös olennaisesti työntekijöiden hyvinvointiin ja sitä kautta yritysten toimintaedellytyksiin ja julkisen talouden menoihin. Esimerkiksi kaupan aukioloaikojen vapautuminen on osaltaan hämärtänyt työn ja vapaa-ajan välistä rajaa sekä tuonut uusia haasteita esimerkiksi työsuojeluun, työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin. 24/7/365-yhteiskunnassa on yhä tärkeämpää huolehtia työntekijöiden fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista ja jaksamisesta.

Uupumisen lisäksi kaupan alan työntekijöiden työhyvinvointia uhkaavat muun muassa asiakkaiden taholta tuleva epäasiallinen kohtelu ja häirintä sekä yksintyöskentelyn myötä lisääntynyt turvattomuuden tunne (mm. väkivallan uhka). Kauppojen aukioloaikojen vapautuminen on lisännyt yksintyöskentelyä etenkin pienissä kaupan yksiköissä.

Lausunnot lukuun 2. Kaupan toimialan tilanne- ja muutoskuva

Alaluvun 2.1 Kaupan toimialan työllistävyys -osiossa kuvataan kaupan alalle tyyppillistä osa-aikatyötä. Lisätyön vastaanottamista on käsitelty kahdessa erillisessä kappaleessa osin ristiriitaisin johtopäätöksin, eikä selonteon luonnos näin ollen anna selkeää kokonaiskuvaa toimialan työsuhteiden laadusta. Vastentahtoisesti osa-aikaisten työntekijöiden valtava osuus vähittäiskaupan alalla saakin alaluvussa verrattain vähän huomiota, ja siihen syventymisen sijaan keskitytään tapauksiin, joissa työntekijä kieltäytyy kokoaikatyöstä tai lisätyötunneista.

Lisätyön vastaanottamisen osalta tekstissä pitäisi tuoda nimenomaisesti ilmi, että vaikka enemmistö osa-aikaisista työntekijöistä haluaisi tehdä enemmän työtunteja, ei tarjottua lisätyötä aina ole mahdollista ottaa vastaan. Usein lisätuntien vastaanottaminen on mahdotonta perhevelvoitteista tai muusta vastaavasta työn ja muun elämän yhteensovittamiseen liittyvästä tekijästä, sillä lisätunteja tarjotaan tyyppillisesti hyvin lyhyellä varoitusajalla. Nämä seikat tulisivatkin kirjata selontekoon luonnoksessa jo mainitun opiskelun lisäksi.

Saman teeman osalta tekstistä on syytä poistaa sellaiset lähteistä suoraan lainatut leipätekstin luonnehdinnat, kuten ”hämmästyttävän [suuria]” ja ”---”, mutta samanaikaisesti voidaan todeta, että tulokset olivat yllättävän suuria”. Niiden osalta lukijalle jää epäselväksi, onko kyse selonteon vai käytetyn lähteen johtopäätöksistä, eivätkä ne siten ole yhteneviä selonteossa muutoin valitun kirjoitustavan kanssa.

Lausunnot lukuun 3. Kuluttajakäyttäytyminen ja asiakaslähtöisyys

PAM katsoo, että vastuullisen kuluttamisen trendiä huomioidaan luvussa 3 liian kapeasti. Vähimmäistasolla olisi syytä erotella asiantuntija-arvioiden perusteella, mitä kuluttajat tarkoittavat vastuullisella kuluttamisella ja odottavat sen suhteen itseltään sekä kaupan toimijoilta. Yksittäiset nostot kuten alaluvussa 3.1 huomioitu osuus kuluttajista, jotka pitävät vastuullista kuluttamista ”kiusallisena”, antavat sen sijaan harhaanjohtavan kuvan ilmiöstä, sillä kiusallisena voidaan pitää vastuulliseen kuluttamiseen pyrkimisen sijaan esimerkiksi omien vaikutusmahdollisuuksien puutetta tai yritysten harjoittamaa viher- tai sosiaalipesua.

Saman alaluvun koronaviruspandemian vaikutuksia kuluttajakäyttäytymiseen käsittelevässä osiossa vastuullisuutta käsitellään lisäksi synonyymina ekologiselle kestävyydelle, vaikka tuotantoketjujen sosiaalinen kestävyys on kasvattanut viime vuosina huomattavasti merkitystään kuluttajien ostopäätöksissä. Vastuullisen kuluttamisen trendejä tarkemmin arvioimalla voitaisiin ennakoida kansallisen ja ylikansallisen sääntelyn kehityssuuntia tulevina vuosina ja vuosikymmeninä.

Selonteon aikataulun huomioon ottaen on ymmärrettävää, ettei Venäjän aloittaman sodan vaikutuksia pystytä käsittelemään merkittäväällä tavalla. Kulutusympäristö on kuitenkin parhaillaan huomattavassa murroksessa laaja-alaisen ostovoiman heikentymisen ja kasvavan turvallisuushakuisuuden myötä. Näiden kehityskulkujen huomioimatta jättäminen vaikuttaakin negatiivisesti kuluttajakäyttäytymistä käsittelevän luvun hyödyllisyyteen tulevina vuosina.

Lausunnot lukuun 4. Kaupan alan työllisyys, osaaminen ja koulutus

PAM katsoo, että koulutuksen osalta luvun 4 johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset ovat hyviä ja perusteltuja. Kaupan alan rakennemuutoksen myötä alan työvoiman absoluuttinen määrä todennäköisesti vähenee hieman, alan sisäiset vaatimukset osaamistasolle kasvavat ja erityisesti digiosaamiselle on valtava tarve.

Lähitulevaisuuden suurin haaste on PAMin ja koko kaupan alan näkökulmasta nykyisten työtehtävien katoaminen tuhansien työntekijöiden kohdalla. Osaamisen ennakointifoorumin arvion mukaan 9000 – 10 000 alalla tällä hetkellä työskentelevää joutuu etsimään muita tehtäviä vuoteen 2035 mennessä. Tämä johtuu siitä, että matalan osaamistason työtehtävien (esim. myyjä, myymäläesimies, kassanhoitaja, huoltamotyöntekijä, tuote-esittelijä) määrä vähenee huomattavasti enemmän kuin alalle syntyy uusia matalan osaamistason työpaikkoja.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että nyt alalla pelkän peruskoulun varassa olevien osaamistasoa on nostettava ja toisen asteen koulutuksen suorittaneiden on siirryttävä korkeamman osaamisen tehtäviin, esimerkiksi suorittamalla ammattikorkeakouluopintoja työn ohessa tai nykyistä laajemmalla henkilöstökoulutuksella. PAM kiittää, että tämä haaste on huomioitu selonteossa riittävän vakavasti ja korostaa samalla, että ilman kehittämissuunnitelmassa 3 ehdotettua kannustinmallia tämän haasteen ratkaiseminen on huomattavan hankalaa, jopa mahdotonta.

Kehittämissuunnitelma 2:

Tutkintokoulutuksen lisäksi olisi hyvä edistää erityisesti myös tutkinnon osia pienempien kohdennettujen koulutuskokonaisuuksien järjestämistä. Tällaiselle täydennys- tai lisäkoulutukselle on tarvetta varsinkin silloin, jos työnantajalla, kuten pk-yrityksillä, ei ole edellytyksiä itse järjestää henkilöstökoulutusta. Kaupan alalla työskentelee verrattain paljon heikkojen perustaitojen varassa olevia, joista monen on pian siirryttävä uusiin työtehtäviin alalla, kun matalan osaamisen työtehtävien määrä alalla vähenee merkittävästi.

Kaupan alaa hyödyttäisikin se, että Suomi toteuttaisi nykyistä paremmin OECD:n suosituksen (Continuous Learning in Working Life in Finland, OECD 2020, <https://www.oecd.org/finland/continuous-learning-in-working-life-in-finland-2ffcffe6-en.htm>) kohdennetun, opiskelumotivaation ja perustaitojen parantamiseen tähtäävän ohjelman käynnistämisestä. Onnistuakseen ohjelman koulutustarjonnan tulisi olla helposti saavutettavaa, maksutonta tai kohtuuhintaista, lyhytkestoista ja joustavasti työajan ulkopuolella suoritettavissa. Kurssien tulisi olla riittävän lyhyitä, sisältää mahdollisimman vähän tutkintokoulutuksen piirteitä, vahvistaa oppijan itseluottamusta ja olla sisällöltään käytännöllisiä. Ylipäätään kaikki toimet heikkojen perustaitojen kehittämiseen hyödyttävät myös kaupan alaa, sillä alalla työskentelee paljon heikkojen perustaitojen varassa olevia ja lisäksi perus- ja digitaitojen kehittäminen tuo lisää potentiaalista työvoimaa alalle.

Kehittämissuunnitelma 3:

Kehittämissuunnitelmassa esitetty kannustinmalli on avainasemassa kaupan alan selviytymiseen murroksen keskellä. Alan lisäkoulutustarve on huomattava, mutta tällä hetkellä koulutusta ei juurikaan tarjota. PAMin jäsenkyselyn (2021) perusteella vain 27 prosenttia kaupan alalla työskennelleistä vastaajista oli ollut kuluneen vuoden aikana koulutuksessa siten, että oli saanut koulutusajalta palkkaa. Ylipäätään koulutusmahdollisuudet työpaikoilla ovat laskeneet. Vielä vuonna 2016 noin 41 prosenttia PAMin jäsenkyselyyn vastanneista kaupan alan työntekijöistä oli saanut palkallista koulutusta. Reilu neljännes (28 %) kaupan alalla työskennelleistä jäsenkyselyyn vastaajista pelkäsi, että nykyinen osaaminen ei riitä tulevaisuuden työmarkkinoilla. Lisäksi yli puolet (52 %) kaupan alan vastaajista voisi ajatella itselleen toista koulutusta. Koulutusmyönteisyyttä ja -halukkuutta siis olisi alan työntekijöiden keskuudessa, mikäli mahdollisuuksia siihen olisi enemmän tarjolla.

Koronapandemia on kiihdyttänyt kehittämisehdotuksessa esitettyä tarvetta osaamisen kehittämiseksi erityisesti digitaalisten taitojen osalta ja aiheuttanut osaamisvajetta pandemian aikana opiskelijoissa. Koska koulutusjärjestelmä ei ole kyennyt koronavuosina toteuttamaan tehtäväänsä täysipainoisesti, on alalla varauduttava tuon osaamisvajeen paikkaamiseen. Sekä työnantajien että koko yhteiskunnan laajemmin on jatkossa varmistettava, että alan osaamisvajetta voidaan paikata ja lisäkoulutusta on riittävästi saatavilla.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvin raportin (2021), <https://karvi.fi/publication/covid-19-pandemia-osaamisvaje-ja-osaamisen-eriytyminen/> perusteella kaupan ala on yksi niistä, joissa on saattanut syntyä koronapandemian aikana merkittäviä oppimis- ja osaamisvajetta. Käytännön taitojen oppiminen ja harjaannuttaminen vaikeutui etäopetukseen siirtymisen vuoksi useilla koulutusaloilla. Poikkeusoloilla on ollut merkittäviä kielteisiä vaikutuksia työssäoppimiseen erityisesti juuri palvelualoilla sekä kaupan ja hallinnon aloilla. Näillä aloilla useat opiskelijat joutuivat keskeyttämään työssäoppimisen ja monilla koulutuksen järjestäjillä koulutus- ja oppisopimusten määrä vähentyi huomattavasti poikkeusolojen aikana.

Kehittämisehdotuksessa esitettyä kannustinmallia valmistellessa on syytä selvittää ainakin:

- Aikuiskoulutustuen perusosan korotus pienituloisille kohderyhmille (esim. ilman ammatillista tutkintoa olevat sekä rakennemuutosaloilla toimivat)
- Jatkuvan oppimisen kolmikantaryhmän 2022 selvitys, linjaukset ja toimenpide-ehdotukset, <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/tyoryhma-sopi-jatkovalmistelun-periaatteista-mutta-esittaa-tarkempaa-selvitysta-jatkuvan-oppimisen-etuuksista>
- Lisäpanostukset ammatilliseen työvoimakoulutukseen, joita esitetty myös VN TEAS -selvityksessä 2022, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163994>.
- Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus JOTPA:n kautta toteutettava koulutus kaupan alan rakennemuutokseen vastaamiseksi
- Oppisopimuskoulutuksen lisääminen katoavissa matalan osaamistason tehtävissä työskenteleville. Vanhimpien ikäluokkien matalan peruskoulutuksen taustalla ovat olleet useammin taloudelliset syyt, jolloin oppisopimuksella työn ohessa ja TES:n mukaisella palkalla suoritettu lisäkoulutus voisi olla houkuttelevaa.

Lausunnot lukuun 5. Kauppa osana alueiden elinvoimaisuutta ja huoltovarmuutta

PAM näkee erittäin tärkeänä, että alaluvussa 5.1 huomioidaan kauppojen aukioloaikasääntelyn purkamisen myötä yleistyneiden epätyypillisten aukio-oloaikojen merkitys. Epätyypilliset aukioloajat aiheuttavat haasteita kuntien palveluverkostoille, kun myyjänä työskentely edellyttää esimerkiksi julkisen liikenteen ja varhaiskasvatuksen saatavuutta työskentelyaikoina. Kauppojen sijoittumista syrjäseuduille ei näin ollen varmisteta vain yritysten kannattavuuteen suunnatuilla tukimuodoilla, vaan yhtä lailla tulee edistää työvoiman saatavuutta riittäväillä panostuksilla joustaviin julkisiin palveluihin myös suurten kaupunkikeskusten ulkopuolella.

Saman alaluvun osiossa Kaupan tulevaisuus maaseudulla ja harvaan asutuilla alueilla visioitu tulevaisuuden kyläkauppojen monipuolinen palvelutarjonta on mahdollinen ainoastaan, mikäli myyjille ja kauppiaille on saatavilla riittävä koulutus näiden palveluiden ylläpitämiseen. On selvää, että tarvittava koulutus poikkeaa tällöin merkittävästi luvussa 4 hahmotellusta kaupan alan koulutustarpeiden suurista linjoista, ja osaamistarpeet saattavat olla hyvinkin spesifejä. Vaadittu osaaminen syntyy näin todennäköisesti laajojen koulutusohjelmien sijaan työnantajien tarjoamasta tai hankkimasta koulutuksesta, jonka tukeminen edesauttaisi näin kyläkauppaverkoston ylläpitoa.

Lausunnot lukuun 6. Digitalisaatio kaupan alan uudistajana ja globaalikauppa

PAM pitää merkittävänä puutteena, että selonteon digitalisaatiota koskevassa osuudessa ei tarkastella digitalisaatiota työn tekemiseen ja työntekijöiden näkökulmista. Selonteon lukuun 6 tulisikin sisällyttää toimiala- ja asiakasnäkökulmien ohella selvitys digitalisaation vaikutuksista työhön kaupan alalla työntekijän näkökulmasta tarkasteltuna. Digitalisaation, automaation ja robotisaation myötä osa kaupan alan työtehtävistä katoaa, mutta samalla tilalle syntyy uusia työpaikkoja ja uudenlaisia työtehtäviä. Selkeästi poistuvien ja syntyvien uusien työtehtävien ohella nämä ilmiöt myös muokkaavat kaupan alan nykyisiä tehtäviä.

Kaupan alalla muutokset ovat lisänneet muun muassa dynaamista varastointia, verkkokauppaa sekä itsepalvelukassoja. Joissakin tapauksissa muutokset ovat vähentäneet tai poistaneet raskaita, rutiiniluonteisia ja työturvallisuuden kannalta vaarallisia tehtäviä, mutta samalla muutokset ovat tuoneet kaupan alalle uusia työturvallisuusriskejä. Esimerkiksi varasto- ja logistiikka puolella töitä jaetaan yhä useammin sähköisten järjestelmien ja älypuhelimien kautta. Vaikka työ olisi osa-aikaista, työ saattaa edellyttää työvuoroihin liittyvän viestinnän seuraamista työajan ulkopuolella enemmän kuin kokoaikatyössä. Tämä puolestaan vaikuttaa merkittävästi työntekijöiden jaksamiseen.

Lausunnot lukuun 7. Kestävä kauppa, ilmastonmuutos ja yritysvastuu

PAM pitää erinomaisena, että ilmastoasiat on nostettu selonteon alaluvussa 7.1 esille laajasti ja ratkaisuja on lähdetty etsimään monipuolisesti koko kaupan alan näkökulmasta. Selonteossa voitaisiin kuitenkin painottaa esitettyä enemmän kaupan mahdollisuuksia toimia aktiivisena muutoksen ajurina pelkän kuluttajien mieltymyksiin reagoimisen sijaan. Kestävien valintojen tekeminen helpoksi kuluttajille on noussut esimerkiksi Ruotsissa kaupan alan yritysten keskeisimpien kestävästä kehitystä edistävien keinojen joukkoon.

Selonteossa tulisi myös huomioida vahvemmin kaupan alan työntekijöiden rooli ilmastotyössä. PAM katsoo, että alan ammattitaitoisen ja koulutetun palveluhenkilöstön roolia tulisi vahvistaa kuluttajien valintojen ohjaamisessa kohti kestävämpiä kulutustottumuksia ja -tapoja. Vuoropuhelu niin toimitusketjun eri toimijoiden kuin kuluttaja-asiakkaiden kanssa on tärkeää kestävä kehityksen edistämiseksi. Kaikille asiakkaille ei riitä, että kestävä kulutusta koskeva tieto löytyy verkosta.

SAK:n luottamushenkilöpaneelissa loppuvuonna 2019 ilmeni, että harvalla työpaikalla henkilökunta oli koulutettu ekologiseen toimintaan. Vain 17 prosenttia vastasi, että koulutusta oli järjestetty. Harvinaista oli sekin, että henkilöstö ja luottamusmiehet otettiin mukaan ilmastotoimista käytävään keskusteluun tai päätöksentekoon. PAM katsoo, että henkilöstön koulutus ja perehdytys on merkittävä osa niiden keinojen kokonaisuutta, joilla yritys pyrkii vähentämään ilmastopäästöjään ja muuta ympäristökuormaansa.

Selonteon alaluvussa 7.2 on nostettu esille yritysten vastuullisuus myös sosiaalisen vastuun näkökulmasta. PAM pitää tätä sosiaalisen vastuun osuuden sisällyttämistä vastuullisuuden osalta erittäin hyvänä. Selonteossa ei suoraan oteta kantaa potentiaalisen kansallisen yritysvastuulain säätämiseen tai avata sellaisia skenaarioita, joita yritysvastuulain säätäminen tulisi Suomessa kaupan alalla luomaan. PAM katsoo, että yritysvastuulainsäädännön avulla toteutuisi selonteonkin tavoite saada etua eurooppalaisessa kilpailussa juuri vastuullisuuden ja ekologisuuden kautta.

PAM näkee, että kansallisen ja eurooppalaisen yritysvastuulain avulla on mahdollista ennaltaehkäistä lapsityövoiman ja työntekijöiden hyväksikäyttöä myös kaupan arvoketuissa vaaditulla laajuudella. Erityisesti selonteossakin esillä olevasta sosiaalisesta vastuusta tulee PAMin näkemyksen mukaan säätää sitovasti ja mahdollisimman laajana kokonaisuutena.

Lausunnot lukuun 8. Markkinoiden toimivuus ja kilpailullisuus sekä markkinoiden välinen sääntely

PAM katsoo, että selonteon alaluvussa 8.1 tulisi kiinnittää enemmän huomiota alustatalouden suurten toimijoiden aina vain kasvavan aseman arviointiin siitä huolimatta, että aiheeseen liittyvä sääntely etenee parhaillaan EU-tasolla. Kuten selonteon luvussa 6 huomioidaan, kotimainen erikoiskaupan digitalisaatio on lähtenyt hitaasti liikkeelle ja monet erityisesti muotikaupan yritykset kohtaavat voimakasta globaalia kilpailua ja tarvitsisivat apua verkkokaupan tai digitalisaation kehittämiseen. Myynti suurten verkkoalustojen kautta muodostuu tulevina vuosina monelle erikoiskaupan yritykselle välttämättömyydeksi ilman omaa, asemansa vakiinnuttanutta verkkokauppaa. Tämä puolestaan altistaa erikoiskaupan yritykset suurten alustatoimijoiden vapaata kilpailua rajoittaville käytännöille, mikäli esimerkiksi DMA-sääntely osoittautuu riittämättömäksi rajoittamaan näitä käytäntöjä.

Kehittämisehdotus 26:

PAM kannattaa vahvasti kehittämisehdotuksen 26 mukaisia toimia, joilla pyritään ulottamaan eurooppalaista tuoteturvallisuus- ja kuluttajansuojasääntelyä entistä tehokkaammin kolmansista maista EU:n sisämarkkinoille tuotteitaan myyviin verkkokauppoihin ja rajoittamaan näin kolmansien maiden verkkokauppojen kotimarkkinoidensa löyhästä sääntely-ympäristöstä aiheutuvaa kilpailuetua suomalaisiin toimijoihin nähden.

Kehittämisehdotus 39:

PAM tukee kaupan toimialan rakennemuutoksen neuvottelukunnan perustamista ja työntekijöiden edustajien vahvaa osallisuutta siinä. Kaupan alan työntekijöillä ja ammattiliitoilla on erityisen vahvaa osaamista työvoima- ja osaamistarpeiden ennakointiin liittyvissä kysymyksissä sekä tarvittua käytännön näkökulmaa digitalisaation, globalisaation ja kuluttajakäyttäytymisen kysymyksiin. Neuvottelukuntaa voitaisiin hyödyntää myös oikeudenmukaisen siirtymän periaatteiden vahvistamiseksi kaupan toimialalla.

Lausunnot lukuun 9. Yhteenveto kehittämisehdotuksista

PAMin lausunnot selonteon kehittämisehdotuksista sisältyvät aiempiin lausunto-osuuksiin.

1. Kansallinen kehittämistyö: luodaan uusia ja kehitetään voimassa olevia kansallisia järjestelmiä, toimintamalleja ja säännöksiä edistämään kaupan alan uudistumista sekä kasvukykyä (painopistealue 1)

-

2. Resursointi: vauhditetaan kaupan alan uudistumista, kasvua ja kansainvälistymistä TKI-panoksilla ja ohjelmatyöllä (painopistealue 2)

-

3. Kansainvälinen vaikuttamistyö: vaikutetaan kansainvälisesti EU-tasolla ja EU-alueen ulkopuolella kaupan alaa koskeviin sisältöihin/asioihin (painopistealue 3)

-

Kaupan alan visio vuonna 2032

-

Kaupan alan skenaariot vuonna 2032

-

10 a. Ekosysteemisesti uudistunut kansainvälisesti kilpailukykyinen kauppa -skenaario

-

10 b. Kilpailuhaitan kokenut kauppa -skenaario

-

10 c. Kilpailukyvyyn menettänyt kauppa -skenaario

-

11. Muut mahdolliset palautteet ja kommentit

-

Reponen Eveliina
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry